

การเดินทางของครูและศิษย์

เพียงการเดินทางเพียงหนึ่งสัปดาห์
หนึ่งเดือน หนึ่งปี มันมีความหมาย
ทำให้เติบโตเรียนรู้เข้าใจได้มากกว่า

การเดินทางของฉันและเธอคือการเรียนรู้
การเรียนรู้ของเราสองคนคือความเข้าใจ
เธอเข้าใจและฉันเข้าใจก็ทำให้เรามั่นใจ

เพลง การเดินทาง (Backpack)

ศิลปิน ชาติ สุชาติ แซ่เห้ง

บทเพลงข้างต้นมีความหมายสำหรับการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ที่จะต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสังคมมนุษย์ที่มีความแตกต่างเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับการพัฒนาความสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมถึงทั้งการส่งเสริมเกื้อกูลกัน

มนุษย์เรามีบทบาทหน้าที่หลากหลาย ทั้งการเป็นปู่ย่าตายาย พ่อแม่ ลูกหลาน คนในสังคม คนที่อาศัยธรรมชาติ หรือบทบาทในแต่ละอาชีพ ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใดล้วนต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจทั้งสิ้น

ตัวฉันเองมีทั้งบทบาทการเป็นลูกหลาน คนในสังคม คนที่อาศัยธรรมชาติ รวมทั้งบทบาท “ครู” ผู้ที่เรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจกับศิษย์ คราวนี้ฉันจะเล่าเรื่องราวการเดินทางของฉันในเส้นทางการเป็น “ครู” ให้ฟังนะคะ

ในปีการศึกษา ๒๕๕๙ นี้ฉันก็ยังคงเรียนรู้อยู่กับลูกศิษย์ตัวน้อยในชั้น ๖ เช่นเคย เพียงเปลี่ยนจากเด็กก่อนเป็นรุ่นถัดมาเท่านั้น ... ตอนภาคเรียนฉันทะเลาะ ฉันได้ทำความรู้จักกับเด็ก ๆ รุ่นนี้ และค่อยเรียนรู้ว่าเด็กแต่ละคนที่ฉันสอนและเด็กชั้น ๖ คนอื่นๆ ที่ฉันไม่ได้สอนในชั้นเรียน ว่ามีลักษณะการเรียนรู้เป็นอย่างไร ทั้งจากการสอนและสัมผัสด้วยตนเองในวิถีชีวิตประจำวัน รวมทั้งจากการสังเกตชั้นเรียนและสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกับครูประจำวิชาและครูชั้น ๖ ท่านอื่นๆ

การเรียนรู้ที่จะนำมาเล่าในครั้งนี้มาจากกระบวนการเรียนรู้เชิงโครงการหน่วยวิชาประยุกต์ อันประกอบด้วย การบ้านเชิงโครงการ ภาคสนาม ประมวลความรู้ และโครงการสังเคราะห์ต่อยอด ที่เกิดจากการเรียนรู้เด็กจากภาคเรียนฉันทะเลาะ มาสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในภาคเรียนวิริยะ ...

ช่วงปลายภาคเรียนฉันทะเลาะเด็ก ๆ ชั้น ๖ ได้เรียนรู้ทักษะต่างๆ จากการทำโครงการสังเคราะห์ต่อยอด ซึ่งมีโจทย์ดังนี้ “สืบค้น ศึกษา อธิบาย พลังงานจากดวงอาทิตย์ที่มีผลต่อการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในประเทศไทยหรือต่างประเทศ มาอย่างน้อย ๑ แห่ง นำมาวิเคราะห์ปัจจัยของการกัดเซาะ และลำดับขั้นตอนของการแปรรูปพลังงานและขนาดของความเสียหาย พยายามใช้ความรู้ ฟิสิกส์ที่ได้เรียนมาในการอธิบายให้มากที่สุด และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อเหมือนข้อต่างกับกรณีของบ้านขุนสมุทรจีน ” การทำงานในครั้งนี้นอกจากเด็ก ๆ จะได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพื้นที่อื่นๆ ที่ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแล้ว ยังฝึกทักษะอื่นๆ อีกด้วย เช่น การสืบค้นข้อมูลอย่างเจาะลึก การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การจัดระบบข้อมูล การวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้จากในชั้นเรียนวิชาธรรมชาติศึกษาและประยุกต์วิทยามาอธิบาย การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อเหมือน – ข้อต่างของข้อมูล ๒ แหล่ง และการเขียนวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อเหมือน – ข้อต่างของข้อมูล ๒ แหล่ง เป็นต้น รวมทั้งยังแฝงสิ่งต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และสร้างคุณลักษณะนิสัยและทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้และการทำงาน

จากการทำงานโครงการสังเคราะห์ต่อยอดในภาคเรียนฉันทะเลาะทำให้รู้จักเด็กแต่ละคนมากยิ่งขึ้น ซึ่งในภาพรวมพบว่าเด็กหลายคนยังไม่ถนัดการสืบค้นข้อมูล การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการเขียนเปรียบเทียบมากนัก ดังตัวอย่างบทการนำเสนอ งานสะท้อนเรียนรู้ผ่านกระบวนการเผยแพร่ในภาคเรียนฉันทะเลาะของจีนนี่ ชั้น ๖/๔ หน้าถัดไป

จากการเรียนรู้ทำให้ฉันพบว่า เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น ฉันเกือบทำงานเสร็จไม่ทัน เพราะฉันใช้เวลาหาข้อมูลนาน ซึ่งฉันคิดว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดเรื่องแบบนี้คือ ฉันเลือกใช้คำสำคัญไม่ดี และยังไม่พินิจพิเคราะห์ ซึ่งส่งผลให้ฉันใช้เวลาหาข้อมูล นานกว่างานอื่น ๆ ทั้งที่ฉันมีเวลาหาข้อมูลมากกว่าเพื่อนมาก เนื่องจากฉันทำประมวบรวม 4 วิชาเสร็จทันเวลา

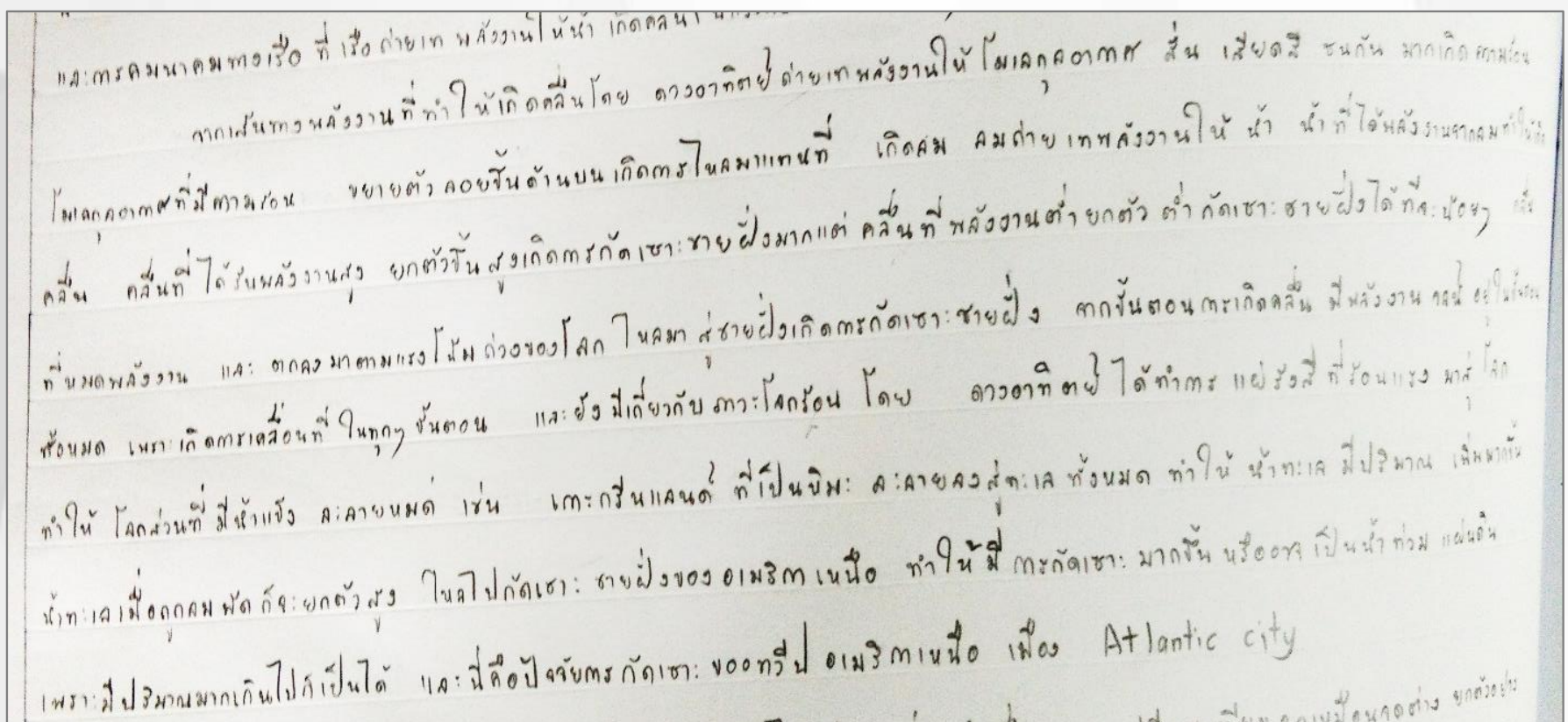
จากการตารางงานเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างบ้านขุนสมุทรจีนกับ.....นี้ทำให้เห็นว่าฉันใช้เวลาหาข้อมูลนานกว่า การทำงานอื่น ๆ หรือใช้เวลาหาข้อมูลถึง 4 วัน ทำให้งานอื่น ๆ ของฉันต้องมาอัดและเร่งรีบทำตอนท้าย ๆ นอกจากนั้น งานหา ข้อมูลของฉันยังไม่มีความสะดวก

จากชิ้นงานการสืบค้นข้อมูล ทำให้เห็นว่ามีเด็กหลายคนยังต้องฝึกฝนการใช้คำสำคัญในการสืบค้นอย่างเจาะลึกที่เหมาะสม จึงได้ข้อมูลที่ยังไม่เพียงพอต่อการนำข้อมูลไปใช้ต่อ และมีเด็กบางคนที่ยังเข้าใจโจทย์ไม่ถูกต้อง ซึ่งสาเหตุหลักเกิดจากปัญหาด้าน การฟังและการทำความเข้าใจสิ่งที่กำลังสื่อสารกัน และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากมีความสามารถในการวางแผนหรือกำหนดวิสัยทัศน์ใน การทำงานน้อย ส่งผลให้การหาข้อมูลเกี่ยวกับการกักตุนเป็นไปในภาพรวมของประเทศ ซึ่งไม่ใช่พื้นที่ที่กำลังสืบค้นอยู่ ดังเป็น เป็นที่กำหนดไว้แล้วในโจทย์

หลังจากให้เด็กทำงานชิ้นนี้จะมีกระบวนการแนะนำจากคุณครู ในการช่วยแก้ไขความเข้าใจโจทย์ ช่วยวางแผน แนวทางการ ทำงาน และให้เทคนิควิธีในการสืบค้นข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ในระยะสั้น เพื่อให้เด็กสามารถทำงานต่อไปได้ใน ระยะเวลาที่จำกัดกับความทักษะที่มีในระดับหนึ่ง เนื่องจากเด็ก ๆ ยังคงฝึกฝนการสืบค้นข้อมูลแบบเจาะลึกมายังไม่เพียงพอ ...

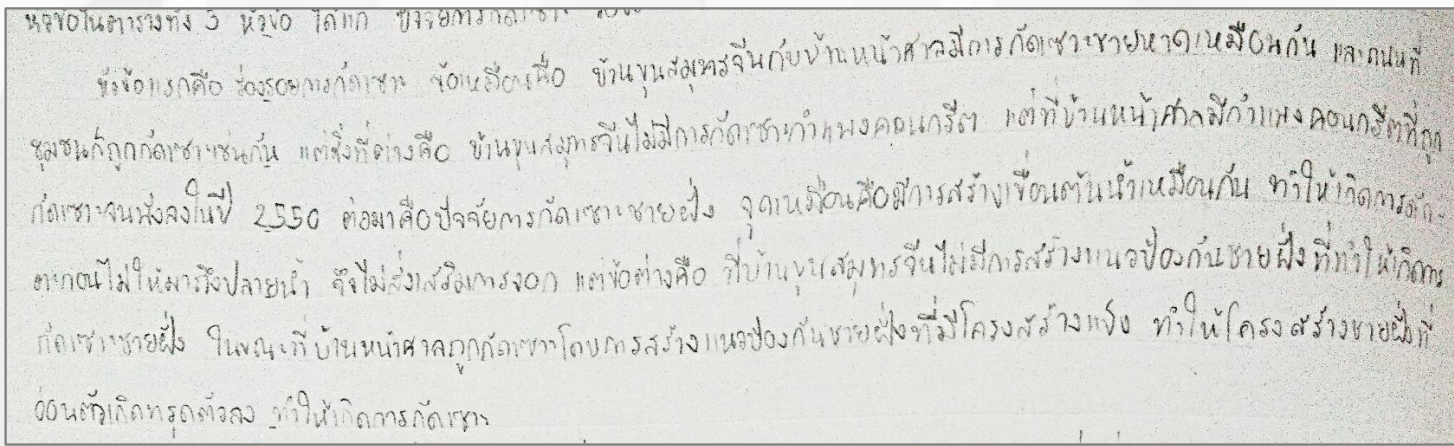
ในช่วงเวลานี้ฉันรู้สึกได้ว่าตัวเองกำลังค่อย ๆ สังเกตเด็กอย่างใจเย็น พยายามดูเขาอย่างที่เขาเป็นก่อน เพื่อดูว่าฉันจะช่วย แนะนำสิ่งที่เหมาะสมอะไรต่อเด็กคนไหน อย่างไรได้บ้าง ตามความเหมาะสมในเวลานั้น อีกสิ่งหนึ่งที่ ฉันสัมผัสได้คือเด็ก หลายคนมีความตั้งใจที่จะทำงานชิ้นนี้ แต่ทักษะความสามารถเดิมยังไม่เพียงพอที่จะทำให้สำเร็จลุล่วงทั้งหมดด้วยตนเอง จึงเป็น หน้าที่ของครูที่เข้ามาช่วยให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และความตั้งใจนี้ทำให้ฉันรู้ว่า เขายังพร้อมที่จะทำ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดี ของคนที่พัฒนาต่อไปได้

ชิ้นงานต่อมาคือการเขียนวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อเหมือน – ข้อต่างของข้อมูล ๒ แหล่ง พบว่าเด็ก ๆ หลายคนยังไม่สามารถ เขียนเปรียบเทียบได้ เขียนมาเป็นเพียงข้อมูลสองชุดแยกกัน ซึ่งยังไม่ใช้ข้อมูลที่ถูกวิเคราะห์ข้อเหมือน – ข้อต่าง (ภาพตัวอย่าง ชิ้นงานของออม ชั้น ๖/๔ ด้านล่าง)

และมีเด็กอีกหลายคนที่สามารถอธิบายเปรียบเทียบข้อมูลว่าอะไรเหมือนหรือต่างกัน และบอกได้ว่าต่างอย่างไรได้ แต่ยังไม่ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลมาอธิบายเหตุผลได้ว่าทำไมจึงเหมือนหรือต่างกัน (ภาพตัวอย่างชิ้นงานของ ตั๊กกระแต ชั้น ๖/๔ ด้านล่าง) และมีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่สามารถอธิบายเหตุผลประกอบได้

... เมื่อฉันนำสิ่งที่เด็กเขียนมาพิจารณาดู และทบทวนกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมด พบว่าสาเหตุหนึ่งเกิดจากการที่เด็กยังมีประสบการณ์ในการเขียนเปรียบเทียบยังไม่เพียงพอ เขายังต้องการตัวอย่างและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังรู้จักโครงสร้างประโยคและคลังคำเชื่อมที่ใช้เปรียบเทียบข้อเหมือน – ข้อต่างน้อยเกินไป

ในขั้นตอนการทำงานชิ้นนี้เด็กๆ ยังไม่ได้รับคำแนะนำอย่างทันท่วงที เนื่องจากเวลาที่มีจำกัด ทำให้ฉันได้เพียงบอกตนเองว่าฉันยังต้องหาวิธีช่วยพัฒนาเด็กอย่างเหมาะสมต่อไป

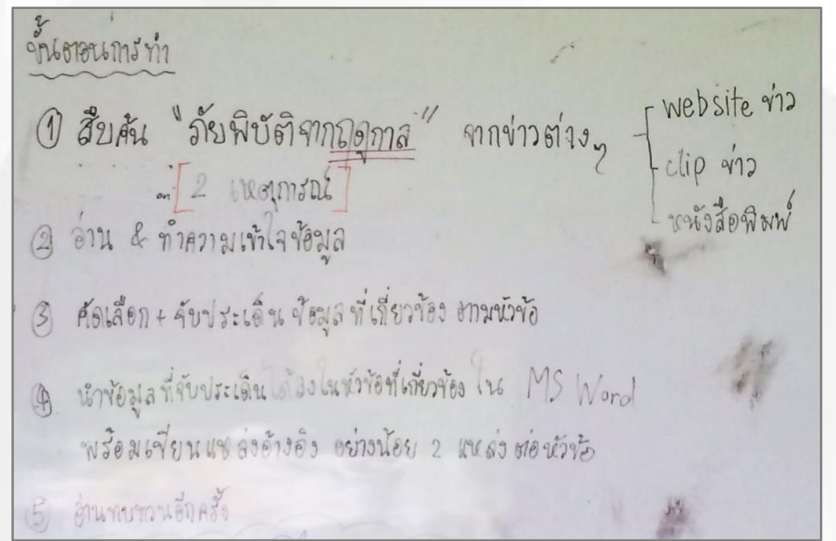
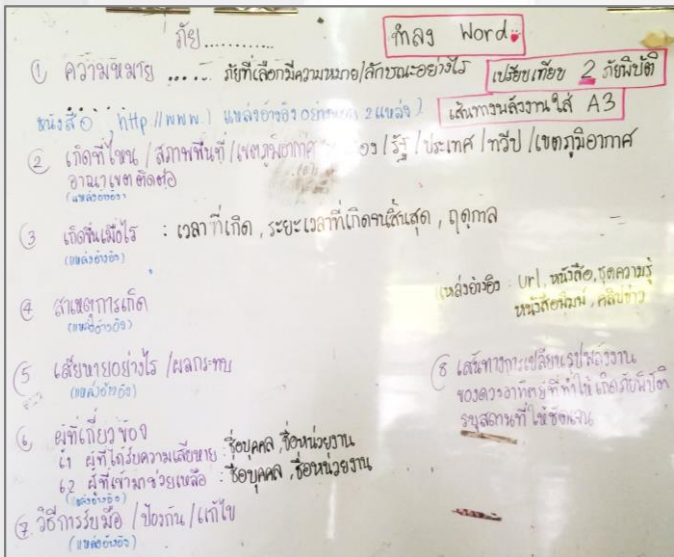
จากงานโครงงานสังเคราะห์ต่อยอดภาคเรียนฉันตระ ทำให้ฉันย้ำเตือนตนเองให้เข้าใจ พวกเขาด้วยหัวใจมากยิ่งขึ้นว่า การพัฒนาเด็กได้เกิดจาก (๑) ครูรู้และเข้าใจความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถเดิมของเด็กแต่ละคน (๒) ครูมีสายตาสังเกตเด็กอยู่เสมอ (๓) ครูมีใจเมตตาและอยากช่วยเหลือเด็ก (๔) เด็กมีแรงบันดาลใจที่อยากจะเรียนรู้และพัฒนาตนเอง (๕) กระบวนการเรียนรู้ควรมีการยืดหยุ่นและความเหมาะสมกับเด็กที่ศักยภาพที่แตกต่างกัน (๖) ระยะเวลาที่เหมาะสมเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญ **การทำงานโครงงานสังเคราะห์ต่อยอดภาคเรียนฉันตระในครั้งนี้จึงทำให้ฉันรู้จักและเข้าใจเด็ก ๆ และทำให้ฉันตั้งเป้าหมายกับตนเองว่า ฉันจะพัฒนาเขาให้เข้าใจและมั่นใจในการเรียนรู้และทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น**

เมื่อเข้าสู่ภาคเรียนวิริยะเด็ก ๆ ได้ทำการบ้านเชิงโครงงานชิ้นที่ ๑ ของภาคเรียนนี้ในโจทย์ต่อไปนี้ “**สืบค้นเรื่องราวของภัยพิบัติที่เกิดจากฤดูกาล เช่น พายุ น้ำท่วม ภัยแล้ง ภาวะหนาวจัด ภาวะร้อนจัด ฯลฯ ในโลกนี้ให้มากที่สุด (อย่างน้อย ๒ แห่ง) และเขียนเปรียบเทียบสาเหตุ ความรุนแรง และวิธีการป้องกันของแต่ละแห่ง**” โจทย์นี้เป็นโจทย์ที่มีกระบวนการทำงานเหมือนกับโครงงานสังเคราะห์ต่อยอดในภาคเรียนฉันตระทุกขั้นตอน แต่ในครั้งนี้**เมื่อครูได้รู้จักตัวตนและเข้าใจเด็กแล้ว ทำให้ครูได้ปรับกระบวนการในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่ต้องการพัฒนา** อีกทั้งยังมี**เครื่องมือช่วยในการวางแผนการทำงานและตรวจสอบคุณภาพของด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น** เพื่อสร้าง **วิธีการเรียนรู้ในระยะยาว** ให้แก่เด็ก ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

ครูประยุตต์ชั้น ๖ เลือกใช้แผนการเรียนรู้ในการให้การบ้านเชิงโครงงานเหมือนกับปีการศึกษาที่ผ่านมา เนื่องจากคณะครูพิจารณาแล้วยังคงสามารถสร้างความเข้าใจให้กับเด็กกลุ่มนี้ได้เช่นกัน แผนการเรียนรู้เริ่มต้นด้วยการสร้างแรงบันดาลใจโดยให้เด็ก ๆ ทำความรู้จักภัยพิบัติจากฤดูกาลจากวิดีโอที่ครูนำมาให้ชมร่วมกัน จากนั้นนักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันว่าตนเองทราบหรือเห็นอะไรจากข่าวนี้บ้าง เพื่อให้ได้ประเด็นต่าง ๆ ออกมา โดยมีคุณครูช่วยเขียนขึ้นกระดานให้เห็นโดยทั่วถึงกัน ลักษณะการเขียนกระดานของครูคือพยายามจับแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ให้เด็กมีสายตาสังเกต โดยประเด็นเหล่านั้นจะยึดหลัก 5W1H (WHAT, WHERE, WHEN, WHY, WHO, HOW) ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็ก ๆ ค้นเคยกันเป็นอย่างดี ... ขณะนี้เด็กหลายคนพยายามแลกเปลี่ยน และมีอีกหลายคนหลุดจากการเรียนรู้ ครูจึงต้องพยายามกระตุ้นเด็ก ๆ เนื่องจากปัญหาหนึ่งที่เราพบคือการไม่มีสมาธิในการฟัง และการไม่สามารถสร้างความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยินว่าหมายถึงอะไร เด็ก ๆ ช่วยกันแลกเปลี่ยนจนได้ประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน และครูได้เขียนประเด็นต่าง ๆ ให้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เด็กเข้าใจง่ายและนำไปใช้สำหรับการบ้านเชิงโครงงานได้อย่างชัดเจน

จากนั้นครูจึงให้โจทย์การบ้านเชิงโครงงานขั้นที่ ๑ แก่เด็ก ให้เด็กทำความเข้าใจโจทย์นั้น และแลกเปลี่ยนกระบวนการทำงานร่วมกัน โดยขณะนี้ครูได้เขียนขึ้นกระดานให้เช่นกัน จากนั้นครูจึงชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการสืบค้นและการบันทึกข้อมูลที่สืบค้นมา ซึ่งงานในครั้งนี้ให้เด็ก ๆ บันทึกงานในโปรแกรม Microsoft Word เช่นเดียวกับการทำโครงงานสังเคราะห์ต่อยอดในเทอมที่ผ่านมา ภาพด้านข้างและด้านล่างแสดงกระดานที่ครูครูบันทึกไว้ในวันนั้น

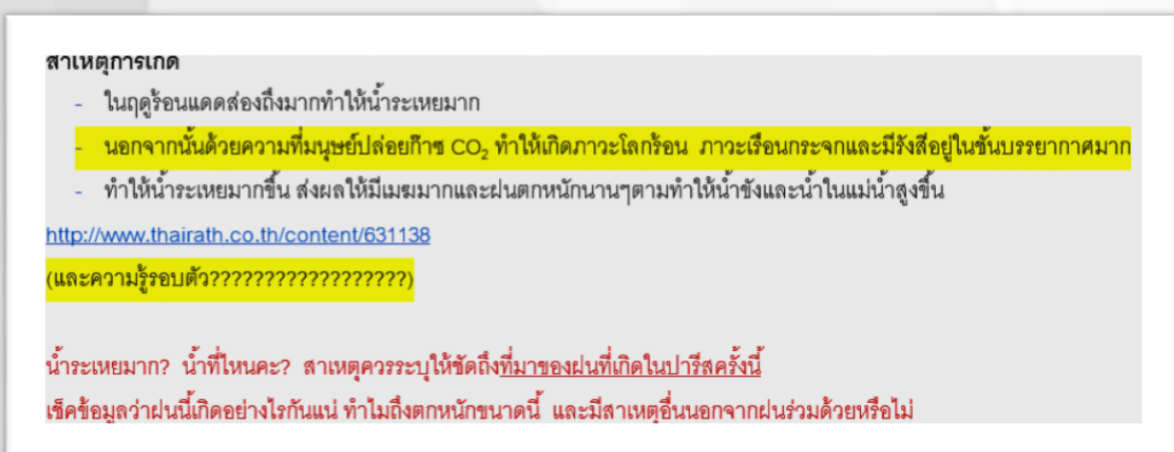
กระดานด้านข้างและด้านบนคือสิ่งที่เด็ก ๆ ช่วยกันแลกเปลี่ยนออกมาด้วยตนเองร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการสร้างความรู้จากตัวเด็กเอง ทำให้มันออกมาจากตัวเองโดยที่ครูไม่ต้องบอก ซึ่งสิ่งที่เขาแลกเปลี่ยนออกมาสามารถสอดคล้องเข้ากับสิ่งที่โจทย์ต้องการให้เด็ก ๆ สืบค้นได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามยังมีบางส่วนที่ยังใช้คำถามของครูในการชี้นำอยู่บ้างเช่นกัน

เมื่อเด็ก ๆ เข้าใจขั้นตอนการทำโจทย์แล้ว ครูจึงหยั่งความเข้าใจว่าคำว่า “วิทยปิตติจากอุทกาส” หมายถึงอะไร โดยให้ร่วมกันแลกเปลี่ยน และครูร่วมสรุปเบื้องต้นโดยใช้ข้อมูลชุดความรู้วิชาธรรมชาติศึกษาและประยุกต์วิทยา ร่วมกับตัวอย่างภย

พิบัติเพื่อดูว่าเด็ก ๆ มีความเข้าใจอย่างไร และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับเขา

ในแผนการเรียนรู้นี้ ครูปิดท้ายด้วยการให้เด็ก ๆ ตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยหรือยังไม่เข้าใจ เพื่อให้เขาสนใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น ... ในวันนั้นครูและนักเรียนแลกเปลี่ยนกันจนนักเรียนส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจ แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนที่มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนน้อย ไม่กล้าถาม และยังไม่ได้หยั่งความเข้าใจอย่างทั่วถึงจนครบทุกคน ทำให้พบภายหลังว่ามีการเข้าใจผิด ครูจึงต้องให้คำแนะนำที่ถูกต้องเพิ่มเติมในภายหลัง

การแจกโจทย์การบ้านเชิงโครงงานขั้นที่ ๑ ของภาคเรียนวิริยะ ได้ทำการแจกก่อนที่นักเรียนชั้น ๖ จะปิดภาคเรียน ทำให้เด็ก ๆ มีเวลาสืบค้นข้อมูลในช่วงที่หยุดทำการเรียนการสอน ฉะนั้นเป็นครูวิชาประยุกต์ในห้องเรียน ๖/๔ จึงรับบทบาทหน้าที่ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และให้คำแนะนำเด็ก ๆ ในห้องนี้ เมื่อได้รับงานที่เด็ก ๆ ส่งมาทางอีเมล ฉันทึ่งสังเกตเห็นว่ามีเด็กบางคนที่ปกติจะทำงานส่งล่าช้ามีความพยายามจะสืบค้นส่งครูในช่วงปิดภาคเรียนมากขึ้น ข้อมูลที่ส่งมาหากยังไม่ครบประเด็นฉันจะแนะนำสิ่งที่จะช่วยเขาได้ หรือตั้งคำถามกลับไปให้เขาเกิดความเข้าใจในข้อมูลของตนเองมากขึ้น ดังเช่นตัวอย่างด้านล่าง บริเวณที่ไฮไลท์สีเหลือง คือสิ่งที่ให้เขาทบทวนเพื่อยืนยัน ความน่าเชื่อถือของข้อมูล และตัวหนังสือสีแดง คือคำถามและคำแนะนำเพื่อให้เขาเข้าถึงข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ในการอธิบายได้ดียิ่งขึ้น ... การให้คำแนะนำแบบนี้จะค่อย ๆ ช่วยฝึกการตั้งสายตามองว่า เขาควรสืบค้นข้อมูลแบบเจาะลึกอย่างไร หรือในเด็กบางคนฉันช่วย ยกตัวอย่างคำสืบค้นที่เหมาะสมให้เป็นแนวทางสำหรับเขา ก่อน (ภาพด้านซ้ายคือตัวอย่างงานบันทึกข้อมูลของจีนี่ ชั้น ๖/๔)

ในขั้นตอนการสืบค้นนี้พบว่าเด็กส่วนใหญ่รับผิดชอบที่จะจัดทำงานนี้ได้ เพียงแต่ ควรพัฒนาความรอบคอบในการตรวจเช็คหัวข้อของข้อมูลที่จะต้องสืบค้นและการจัดข้อมูลให้เป็นระบบ ... เมื่อเปิดภาคเรียนวิริยะ ฉันทึ่งให้มีการ แลกเปลี่ยนรูปแบบการบันทึกข้อมูลที่แต่ละคนจัดทำขึ้น พบว่ามีการทำจัดระบบข้อมูลที่ดีอยู่ ๒ รูปแบบ คือ แบบตารางและ

แบบแยกประเด็นหัวข้อใหญ่ – หัวข้อย่อย (บุเรีท) ฉันจึงพิมพ์ตัวอย่างออกมาแปะในชั้นเรียน จากนั้นให้เด็ก ๆ นำไปปรับแก้ไขงานของตนเอง พบว่าเด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการในการจัดระเบียบข้อมูลดีขึ้นจากงานชิ้นเดิม

หลังจากงานสืบค้นข้อมูลสิ่งที่เด็ก ๆ จะทำต่อไปคือการเขียนวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อเหมือน – ข้อต่างของข้อมูล ๒ ภัยพิบัติ จากการทำงานครั้งก่อนที่พบว่าเด็ก ๆ รู้จักโครงสร้างประโยคและคลังคำเชื่อมที่ใช้เปรียบเทียบข้อเหมือน – ข้อต่าง ครูจึงมีการนำเข้าทรัพยากรเพื่อสร้างความพร้อมในการเขียนวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ดียิ่งขึ้น โดยให้เด็ก ๆ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ “การเขียนวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อเหมือน – ข้อต่าง ” ว่าเด็ก ๆ เข้าใจว่าอย่างไร มีหลักการเขียนแบบใดบ้าง อย่างไรก็ตามจึงเรียกว่าการเขียนเปรียบเทียบ และให้เด็ก ๆ ร่วมกันยกตัวอย่างประโยคที่แสดงการเปรียบเทียบ พร้อมตัวอย่างคลังคำที่ใช้ในการเขียนเปรียบเทียบได้ นอกจากเปรียบเทียบแล้วยังต้องวิเคราะห์ ซึ่งเด็ก ๆ ช่วยกันแลกเปลี่ยนจนทราบว่าวิเคราะห์นั้นจะต้องมีการให้เหตุผลประกอบเพื่อสนับสนุนข้อมูล ... บทสรุปสุดท้ายเด็ก ๆ จะทราบว่าโครงสร้างของประโยคเทียบเทียมนั้นจะต้องมีการเขียนอธิบายว่ามีอะไรเหมือนหรือต่างกัน สิ่งนั้นเหมือนหรือต่างกันอย่างใด และเพราะอะไรจึงเหมือนหรือต่างกัน ... ในการให้ข้อมูลครั้งนี้มีทั้งเด็กที่เข้าใจและไม่เข้าใจ คุณครูหน่วยวิชาประยุกต์จึงมีการจัดทำสรุปคลังคำเชื่อม และตัวอย่างประโยคให้กับนักเรียนร่วมกับคุณครูหน่วยวิชาภูมิปัญญาภาษาไทยที่ช่วยตรวจทานความถูกต้อง

เมื่อเด็ก ๆ ได้รับทรัพยากรที่นำไปใช้ได้แล้ว ฉันได้สร้างกระบวนการให้เด็ก ๆ มีความสามารถในการวางแผนหรือกำหนดวิสัยทัศน์ในการทำงานมากขึ้น โดยให้เด็ก ๆ อ่านบททวนโจทย์การบ้านเชิงโครงงานชิ้นนี้ และวางโครงเรื่องในการเขียนเปรียบเทียบก่อนนำไปเขียนจริง ต่อจากนั้นเด็ก ๆ ได้กลับไปเขียนงานของตนนำมาส่งครูเช่นเคย คราวนี้ฉันอ่านงานของเด็กแล้วพบว่า หลายคนมีพัฒนาการจากเมื่อก่อนที่เขียนมาเป็นเพียงข้อมูลสองชุดแยกกัน ยังไม่วิเคราะห์ข้อเหมือน – ข้อต่าง พบพัฒนาการว่าสามารถอธิบายเปรียบเทียบข้อมูลว่าอะไรเหมือนหรือต่างกัน และบอกได้ว่าต่างอย่างไรได้ แต่ยังไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลมาอธิบายเหตุผลได้ว่าทำไมจึงเหมือนหรือต่างกัน และเด็กบางคนสามารถเขียนอธิบายเหตุผลประกอบได้ดีขึ้น (ภาพตัวอย่างชิ้นงานของตึกกระเด็น ชั้น ๖/๔ ด้านบนขวา)

สุดท้าย จะเป็นข้อมูลในหัวข้อ “วิธีการแก้ไข ป้องกัน รับมือ” ซึ่งในเหตุการณ์ไต้ฝุ่นหว่องฟงนั้น มีสำนักงานอุตุนิยมวิทยาญี่ปุ่นและสำนักงานเตือนภัยไต้ฝุ่นร่วมของอเมริกา ที่ช่วยประกาศความรุนแรงของไต้ฝุ่นเป็นระยะ ๆ ทำให้ประชาชนรู้ถึงการเคลื่อนไหวของไต้ฝุ่นมากขึ้น ส่วนที่รัฐโอไฮโอ ก็มีสำนักงานสภาพอากาศแห่งชาติ (NWS) ของสหรัฐฯ ที่ช่วยดูแลด้านสภาพอากาศของอเมริกา และนายแอนดริว โอคูโม ที่คอยดูแลประชาชนในอเมริกา โดยเฉพาะในรัฐนิวยอร์ก

สรุปจากข้อมูล คือ จุดที่เหมือนกันของผู้ที่มาช่วยเหลือ ได้แก่ มีสำนักงานที่ดูแลในเรื่องของสภาพอากาศมาช่วยเหลือเหมือนกัน เนื่องจากภัยพิบัติทั้ง 2 อย่างนี้มีสาเหตุการเกิดมาจากสภาพอากาศในแต่ละฤดูเหมือนกัน คือ ไต้ฝุ่นหว่องฟงเกิดจากอากาศร้อนมากและอากาศเย็นมากมาเจอกัน ส่วนพายุหิมะก็เกิดจากการที่มีฝนและลมอยู่ด้วยกัน ซึ่งส่วนที่ต่างกันของ 2 ภัยพิบัติในหัวข้อนี้ คือ ที่ประเทศญี่ปุ่นมีสำนักงานจากต่างประเทศเข้ามาช่วยเหลือด้วย ด้วยอาจเป็นเพราะไต้ฝุ่นหว่องฟงมีความรุนแรงมาก ทางต่างประเทศจึงต้องจับตามองเป็นพิเศษ

... ในขั้นตอนการเขียนเปรียบเทียบนี้ ฉันให้เด็กตรวจทานงานด้วยตนเอง ร่วมกับให้เพื่อนช่วยแนะนำ โดยฉันไม่ได้เข้าไปมีบทบาทมากนัก วิธีที่ใช้คือให้ดูตัวอย่างงานเพื่อนในชั้นเรียนที่เขียนวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ดี และให้ตารางการตรวจทาน เพื่อเป็นสายตาให้เขามองเห็นว่าการเขียนแต่ละส่วนจะต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง และเขายังขาดส่วนใดไป ตัวเครื่องมือนี้เป็นสิ่งที่ช่วยเขาในการควบคุมคุณภาพของด้วยตนเอง และทำให้เขาารู้ได้ชัดเจนมากขึ้นว่าควรมีหลักในการดูอย่างไร

สิ่งที่น่าสนใจเพิ่มเติมนอกจากการเพิ่มศักยภาพในการวางแผนและสร้างวิสัยด้วยตนเองแล้ว ฉันสังเกตเห็นว่าเด็ก ๆ มีความกดดันในการทำงานน้อยลง และมีความรับผิดชอบในการทำงานของตนมากขึ้น นอกจากนี้ยังเห็นพัฒนาการของเขาในด้านต่าง ๆ แม้เพียงจะเป็นก้าวเดินเล็กๆ และยังมีสิ่งที่เขายังต้องพัฒนาอยู่ แต่สิ่งนั้นก็สามารเป็นประจักษ์พยานยืนยันได้ว่าเขาได้เติบโตขึ้นอีกขั้นหนึ่งแล้ว

ผลจากย่างก้าวเล็กๆ นี้ เป็นอีกแรงใจหนึ่งที่ทำให้ฉันยังคงก้าวเดินต่อไป เพื่อสร้างย่างก้าวใหม่ของเหล่านักเรียนตัวน้อย เพื่อที่จะสร้างให้เขาเติบโตไปเป็นคนตัวใหญ่ของสังคมในวันข้างหน้า...

จากการทำงานครั้งนี้ตัวฉันเองที่เป็นครูก็ได้ก้าวเดินไปพร้อมกับเด็กนักเรียนเช่นกัน การเติบโตนี้ที่เกิดจากความเข้าใจ การยอมรับ และการลงมือทำ

ความเข้าใจ ... เข้าใจแรกคือเข้าใจจุดประสงค์ของแผนการเรียนรู้ในภาพรวมและแต่ละส่วนชัดเจนและเชื่อมโยงเข้าหากันมากขึ้น สิ่งเกิดจากการทำงานผ่านประสบการณ์ตนเองร่วมกันที่มคุณครูที่โรงเรียนเพลินพัฒนาในการปรับกระบวนการเรียนรู้นี้มาหลายครั้ง เข้าใจอย่างที่สองเข้าใจตนเองว่าก่อนจะสอนหรือถ่ายทอดอะไร ฉันจะมานั่งทบทวนกับตนเองก่อนว่าแผนการเรียนรู้นี้มีจุดประสงค์อะไร ให้เด็กได้รู้หรือได้ทักษะ หากยังไม่เข้าใจจะปรึกษาครูที่หน่วยวิชาประยุกต์ทันที ซึ่งเป็นวิธีการที่ฉันปรับใช้เพื่อพัฒนาตนเองมาอย่างสม่ำเสมอ เมื่อก่อนฉันมักจะคิดว่าตัวเองเข้าใจแล้ว แต่เมื่อลงมือทำจริงทำให้ทราบภายหลังว่าเรายังขาดความเข้าใจเรื่องบางอย่างอยู่ ทำให้นักเรียนยังไม่สามารถทำงานด้วยตนเองได้ เกิดข้อติดขัด และไม่เข้าใจว่าจะต้องทำอะไร เมื่อฉันปรับทำให้ตัวครูให้เข้าใจชัดเจน ก็สามารถถ่ายทอดความเข้าใจของตนให้กับเด็กได้ดียิ่งขึ้น นอกจากการทบทวนด้วยตนเองแล้วยังเห็นว่าตนเองนั้นมีลักษณะนิสัยและรูปแบบการถ่ายทอดเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างไร ทำให้ฉันหารูปแบบที่เหมาะสมในการเข้าหาเด็กให้กับตนเองโดยไม่รู้สึกลำบาก กังวล หรือเขินอายนัก มันทำให้ฉันรู้สึกได้ว่าฉันเข้าหาเขาอย่างสบายๆมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เด็กๆ รู้สึกกดดันเวลาทำงานน้อยลง สิ่งสำคัญอย่างสามคือความเข้าใจเด็กนักเรียนที่เราเรียนรู้ด้วย ว่าศักยภาพแต่ละด้านของเขาเป็นอย่างไร ซึ่งความเข้าใจนี้เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันในภาคเรียนวิริยะทั้งการเรียนเชิงชั้นเรียน เชิงโครงงาน และเชิงชีวิตที่เราทำร่วมกันมาตลอด ทำให้ฉันรู้จักเด็กๆ รู้ว่าเข้าชอบอะไร กังวลอะไร ถนัดอะไร ควรส่งเสริมสิ่งใด และรู้ว่าควรสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างไรกับเด็กๆ ในห้องเรียน ๖/๔ มากยิ่งขึ้น

การยอมรับ ... เริ่มแรกคือยอมรับการเป็นมนุษย์ที่มีความแตกต่าง มีทั้งจุดดีและสิ่งที่ยังต้องพัฒนาอยู่ ทั้งมุมมองการยอมรับสิ่งที่ตัวเองเป็น และมุมมองสิ่งที่เด็กเป็น ในด้านที่ดี ด้านที่ไม่ดี ด้านที่ถนัด หรือด้านที่ติดขัด มองอย่างเข้าใจและยอมรับตามความเป็นจริงที่มีทั้งโอกาสและข้อจำกัด สิ่งนี้ทำให้การคาดหวังในตัวเองและผู้อื่นของฉันลดลง จากคนที่ต้องการความสมบูรณ์แบบมากในระดับหนึ่ง จนมักสร้างความเครียดให้ตนเองแบบไม่รู้ตัว รู้สึกทุกอย่างควรเป็นแบบนั้น ฉันน่าจะทำแบบนี้ทำไมเขาถึงเป็นอย่างนั้น ทำไมเขาถึงทำแบบนี้ มีสิ่งที่ตนเองคิดอย่างหาคำตอบไม่ได้เต็มไม่หมด เมื่อทำงานกับเด็กๆ ร่วมกับคุณครูท่านอื่นมาเรื่อยๆ ทำให้เราเข้าใจมนุษย์ที่เป็นคนธรรมดาที่มีทั้งสิ่งที่ตัวเองทำได้และยังทำไม่ได้ในตอนนั้น ฉันรับรู้ได้ว่าตัวเองมองเห็นและยอมรับสิ่งที่เขาเป็นอย่างจริงใจ และการที่ฉันต้องการเข้าใจเด็กเพื่อพัฒนาเขาเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้ฉันเข้าใจคนอื่นมากขึ้น เมื่อเข้าใจมากขึ้นฉันและเด็กๆ จึงเดินไปด้วยกันอย่างราบรื่นกว่าเมื่อก่อนที่พยายามและมีความคาดหวังอยู่ในใจบ้าง แต่ตอนนี้ฉันเป็นความคาดหวังเป็นการหาวิธีการที่เหมาะสมและดีใจเมื่อเห็นพัฒนาการแม้จะเป็นเพียงก้าวเดินเล็กๆ แทนซึ่งภายหลังฉันมามองเห็นอีกว่าจริงๆ มันอาจไม่ใช่เพียงก้าวเล็กๆ อย่างที่ฉันคิด บางอย่างอาจเปลี่ยนไปมากกว่านั้น เพียงแต่ฉันอาจยังมองไม่เห็นหรือยังไม่รับรู้

การลงมือทำ ... สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมากเช่นกัน เพราะหลายครั้งที่ฉันมักจะคิดแต่ไม่ได้ทำ เมื่อไม่ได้ทำจึงไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งต่อการพัฒนาเด็ก ความตั้งใจและคำถามที่จะทำงานของเด็กบางคนในช่วงปิดภาคเรียน ร่วมกับการประเมินพัฒนาการงานโครงงานสังเคราะห์ต่อยอดของภาคเรียนฉันทะเลาะทำให้ฉันเกิดความมุ่งมั่นที่จะหาวิธีการที่เหมาะสมมาอย่างต่อเนื่องและลงมือทำมันอย่างเหมาะสมกับเด็กแต่ละคนมากขึ้น การเกื้อกูลกันระหว่างครูและเด็กจึงทำให้เราฉันและพวกเขาเติบโตไปพร้อมกัน ครั้งนี้การลงมือทำงานของเด็กนักเรียนเป็นแรงบันดาลใจให้ครูอย่างฉันให้เกิดการเรียนรู้และปรับกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่วนการลงมือทำงานของครูในการสร้างกระบวนการที่เหมาะสมทำให้เด็กๆ พัฒนาตนเองมากขึ้นเช่นกัน

การเดินทางร่วมกันระหว่างฉันและเด็กนักเรียน ห้อง ๖/๔ ในการเรียนรู้ด้านต่างๆ ตลอดสองภาคเรียนนี้ ทำให้ฉันและเด็กๆ โตไปด้วยกันอย่างเข้าใจกันมากขึ้น และยังทำให้ฉันอยากรู้ว่าก้าวเดินในอีกสองภาคเรียนที่เหลื้ร่วมกับพวกเขาจะเป็นอย่างไรต่อไป ...

ปณิตา เมฆฉาย (ครูดาว)
ครูหน่วยวิชาประยุกต์ ชั้น ๖

